

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده مدیریت و اقتصاد

بخش مدیریت

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته مدیریت گرایش
بحران

بررسی مدیریت ریسک در پیشگیری از بحران بانکی در ایران

(مطالعه موردی : بانک شهر)

مؤلف:

سید مرتضی موسوی محب

استاد راهنما:

دکتر محمد علی فرقانی

استاد مشاور:

دکتر زین العابدین صادقی

شهریور ماه ۱۳۹۱

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط درجه کارشناسی ارشد به

بخش مدیریت

دانشکده مدیریت و اقتصاد

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچگونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

دانشجو: سید مرتضی موسوی محب

استاد راهنما: دکتر محمد علی فرقانی

استاد مشاور: دکتر زین العابدین صادقی

داور ۱: دکتر اسداله خواهنده کارنما

داور ۲: دکتر شهرام گلستانی

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده: دکتر امید پورحیدری

معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده: دکتر امید پورحیدری

حق چاپ محفوظ و مخصوص به دانشگاه شهید باهنر کرمان است.

تقدیم به :

روح پدر عزیزم

و مادر فداکارم

که وجودشان برایم همه عشق است و

وجودم برایشان همه رنج و

و تقدیم به:

همسر خوب، عزیز، فداکار و مهربانم (سیما) که فروغ نگاهش و گرمی کلامش سرمایه

جاودانی زندگی من است.

تشکر و قدردانی :

معبودم را سپاس می گویم به خاطر همه نعماتی که به من ارزانی داشته است. او را شاکرم که همیشه یار و مددکار این حقیر بوده و مانند همیشه رحمت بی کرانش را اعطا نموده که توانستم مرحله ای دیگر از زندگی ام را به خوبی به پایان رسانم. سپاس و قدردانی از زحمات مادر عزیزتر از جانم، که وجودش همیشه و همه جا مایه آرامش و دلگرمی ام بوده است و هر چه امروز هستم از برکت وجود ایشان است. سپاس از دوستان و همکاران عزیزم که همیشه در کنارم بوده و در زندگی یاری ام نموده اند. بر خود لازم می دانم که از زحمات اساتید عزیز و بزرگوارم قدردانی نمایم. بر من است که از استاد گرامی جناب آقای دکتر محمد علی فرقانی به خاطر همه زحماتی که برای اینجانب کشیده کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم. از استاد گرامی جناب آقای دکتر زین العابدین صادقی به خاطر همه زحماتی که در تکمیل این پایان نامه کشیده سپاسگزارم. همچنین از اساتید گرامی جناب آقایان دکتر کارنما و دکتر گلستانی به خاطر آنچه که در این چند سال از ایشان آموختم سپاسگزارم. در پایان بهروزی و کامیابی همه این عزیزان را از خداوند مهربان خواستارم.

چکیده

این مطالعه با تمرکز بر بررسی ریسک های نقدینگی، اعتباری و عملیاتی جهت پیشگیری از بحران بانکی صورت گرفته، ما در این تحقیق به دنبال شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر هر یک از ریسک های ذکر شده می باشیم .

در این تحقیق ابتدا انواع ریسک ها و مدل های مطرح مدیریت ریسک مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته و پس از آن مجموعه مقررات کمیته بال، بازل ۲ و دستورالعمل های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خصوص مدیریت ریسک مورد مطالعه قرار گرفته است.

برای سنجش عوامل موثر بر ریسک از ابزار پرسشنامه استفاده شده که در سه بخش : ریسک نقدینگی، اعتباری و عملیاتی طراحی که در بین کارکنان شعب ، روسا ، جانشینان و کارکنان اعتباری توزیع و پس از جمع آوری با کمک نرم افزار SPSS تحلیل شده است .

نتایج تحقیق نشان می دهد ، کنترل و مدیریت ریسک های نقدینگی، اعتباری و عملیاتی در جهت پیشگیری از بحران بانکی موثر بوده همچنین به ترتیب اولویت، نرخ سود بانکی، سیستم های خدمات بانکی، سیاست های بانک مرکزی در خصوص تغییر نرخ سپرده ها بیشترین تاثیر را بر نقدینگی و عدم سیستم اعتبارسنجی مشتریان، عدم وجود نرم افزار جهت کنترل مشتریان بد حساب، بیشترین تاثیر را بر ریسک اعتباری و اشتباهات سیستمی، خطاهای انسانی، عدم وجود نرم افزارهای اصلاح کننده بیشترین تاثیر را بر ریسک عملیاتی داشته است

واژگان کلیدی : بانک ، بحران ، ریسک ، مدیریت ریسک، پیشگیری.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱-۱	مقدمه	۱
۱-۱-۲	بیان مسأله	۱
۱-۱-۳	اهمیت و ضرورت انجام تحقیق	۴
۱-۱-۴	فرضیات تحقیق	۵
۱-۱-۵	اهداف تحقیق	۵
۱-۱-۵-۱	هدف کلی	۵
۱-۱-۵-۲	اهداف خاص تحقیق	۵
۱-۱-۶	کاربرد و نتایج تحقیق	۶
۱-۱-۷	محدودیت های تحقیق	۶
۱-۱-۸	تعاریف عملیاتی و مفهومی تحقیق	۷
۱-۱-۸-۱	ریسک	۷
۱-۱-۸-۲	مدیریت ریسک	۷
۱-۱-۸-۳	ریسک عملیاتی	۸
۱-۱-۸-۴	ریسک نقدینگی	۸
۱-۱-۸-۵	ریسک اعتباری	۹

فصل دوم: ادبیات تحقیق

- ۱-۲ تعاریف و مفاهیم: ۱۱
- ۱-۲-۱ بحران ۱۱
- ۱-۲-۲ چرخه مدیریت بحران ۱۱
- ۱-۲-۳ بحران بانکی ۱۲
- ۱-۲-۴ ریسک ۱۲
- ۱-۲-۵ انواع ریسک ۱۳
- ۱-۲-۵-۱ ریسک اعتباری (قصور در پرداخت) ۱۳
- ۱-۲-۵-۲ ریسک نقدینگی ۱۴
- ۱-۲-۵-۳ ریسک بازار ۱۴
- ۱-۲-۵-۴ ریسک عملیاتی ۱۴
- ۱-۲-۵-۵ ریسک استراتژیک ۱۵
- ۱-۲-۵-۶ ریسک قانونی ۱۶
- ۱-۲-۶-۱ طبقه بندی های ارائه شده از ریسک ۱۶
- ۱-۲-۶-۱-۱ دسته بندی عمومی ریسک در مدل چیکن ۱۶
- ۱-۲-۶-۱-۲ الگوی تحلیل ریسک بانکداری از نظر گرونینگ ۱۸
- ۱-۲-۶-۱-۳ مدل ریسک زوکرمن ۲۰
- ۱-۲-۷-۱ مجموعه اقدامات کمیته بال در مورد ریسک عملیاتی ۲۰
- ۱-۲-۷-۱-۱ صحت داده ها ۲۱
- ۱-۲-۷-۱-۲ کنترل داخلی ۲۲
- ۱-۲-۷-۱-۳ زیر ساخت تکنولوژیکی ۲۲
- ۱-۲-۷-۱-۴ دسترسی به سیستم ۲۳
- ۱-۲-۷-۱-۵ امنیت ۲۳

۲۴	۲-۲ پیشینه تحقیق
۲۴	۲-۲-۱ تحقیقات داخلی
۲۷	۲-۲-۲ تحقیقات خارجی

فصل سوم: روش تحقیق

۳۱	۳-۱ مقدمه
۳۱	۳-۲ نوع روش تحقیق و ابزار جمع آوری اطلاعات
۳۲	۳-۳ قلمرو تحقیق
۳۲	۳-۳-۱ قلمرو موضوعی تحقیق
۳۲	۳-۳-۲ قلمرو زمانی تحقیق
۳۲	۳-۳-۳ قلمرو مکانی تحقیق
۳۲	۳-۴ جامعه آماری
۳۲	۳-۵ اندازه نمونه و شیوه محاسبه آن
۳۳	۳-۶ متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق
۳۳	۳-۶-۱ متغیر مستقل
۳۴	۳-۶-۲ متغیر وابسته
۳۴	۳-۷ روایی و پایایی پرسشنامه
۳۶	۳-۸ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۳۶	۳-۸-۱ آمار توصیفی
۳۶	۳-۸-۲ آمار استنباطی
۳۶	۳-۸-۲-۱ آزمون فرض آماری میانگین یک جامعه (T یک نمونه‌ای)
۳۷	۳-۸-۲-۲ آزمون رتبه‌ای فریدمن

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

- ۴-۱ مقدمه ۴۱
- ۴-۶ بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای مؤثر بر پیشگیری از بحران بانکی: ۴۶

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۵-۱ مقدمه ۵۲
- ۵-۲ جمع بندی مطالب گذشته ۵۲
- ۵-۳ نتیجه گیری ۵۲
- ۵-۴ پیشنهادات ۵۴
- منابع ۵۸
- منابع فارسی ۵۸
- منابع لاتین ۶۰
- پیوستها ۶۵

فهرست نگاره ها

صفحه	عنوان
۱۷	نگاره ۱-۲: جریان اندازه گیری ریسک.....
۱۹	نگاره ۲-۲: مدل ریسک گرونیک.....
۳۴	نگاره ۱-۳: مقیاس لیکرت.....
۳۵	نگاره ۲-۳: آزمون کرونباخ.....
۳۷	نگاره ۳-۳: طبقه بندی متغیرهای پژوهش.....
۴۲	نگاره ۱-۴: توزیع فراوانی گروه سنی.....
۴۳	نگاره ۲-۴: توزیع فراوانی جنسیت.....
۴۴	نگاره ۳-۴: توزیع فراوانی تحصیلات.....
۴۵	نگاره ۴-۴: توزیع فراوانی سابقه کار.....
۴۷	نگاره ۵-۴: نتایج آزمون t تک نمونه ای برای بررسی ریسک نقدینگی.....
۴۸	نگاره ۶-۴: نتایج آزمون t تک نمونه ای برای بررسی ریسک اعتباری.....
۴۹	نگاره ۷-۴: نتایج آزمون t تک نمونه ای برای بررسی ریسک عملیاتی.....
۵۰	نگاره ۸-۴: نتایج آزمون فریدمن.....

فصل اول

کلیات تحقیق

۱- مقدمه

در عصر جدید و در هزاره سوم بحران‌ها واقعیتی جدایی ناپذیر از ماهیت درونی سازمان‌ها گردیده‌اند. بحرانهای اقتصادی از جمله مهمترین مشکلات کشورها در زمینه های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی می‌باشد. نبض بحران‌های اقتصادی، بحران‌های بانکی است، بحران بانکی را می‌توان اختلال و بی‌نظمی در نظام بانکی یک کشور دانست که می‌تواند از بانکی به بانک دیگر سرایت نماید و دلیل این سرایت نیز وجود بازار بین بانکی می‌باشد و علت اصلی بحران‌های بانکی عدم مدیریت ریسک‌های بانکی است، بانک‌ها با ریسک‌های متعدد و متنوعی سروکار دارند در واقع ریسک در ذات فعالیت‌های بانکی نهفته است و عملاً حذف ریسک از عملیات بانکداری غیر ممکن می‌باشد، از این رو تنها راه حل، مدیریت آن می‌باشد، لذا بهترین راه شناسایی و مدیریت آن است.

فرآیند مدیریت ریسک فرآیندی است که هدف آن کاهش امکان آثار زیان‌آوری ک فعالیت از طریق اقدام آگاهانه برای پیش‌بینی حوادث ناخواسته و برنامه‌ریزی برای اجتناب از آنها می‌باشد.

از مهمترین ریسک‌هایی که بانک‌ها با آن مواجه هستند، ریسک‌های نقدینگی، اعتباری و عملیاتی است، بدین علت کنکاش در شناسایی عوامل موثر بر بروز ریسک، شناسایی و مدیریت آن امری لازم و ضروری به نظر می‌رسد، از این رو اقتصاددانان، کارشناسان امور بانکی، مجامع بین‌المللی بانکی برآنند تا بتوانند این مشکل را پیش از وقوع مرتفع نمایند که تاکنون این مهم بطور کامل به انجام نرسیده است.

۱-۲ بیان مسأله

بحرانهای اقتصادی از جمله مهمترین مشکلات کشورها در زمینه های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی می‌باشد. بحران مالی که زاییده کارکرد نادرست بازارهای مالی می‌باشد، یکی از عوامل بسیار مهم برای کشیدن اقتصاد یک کشور به عرصه رکود می‌باشد. به دنبال این امر مشکلات بسیاری برای یک کشور از جمله بیکاری، کاهش تولید، مشکلات روانی و غیره را به همراه دارد. بدین علت کنکاش در علت و چگونگی جلوگیری از پیشرفت این امر لازمو ضروری به نظر می‌رسد. از این رو کلیه اقتصاددان‌ها برآنند تا بتوانند این مشکل را پیش از وقوع رفع نمایند که تاکنون این مهم به طور کامل به انجام نرسیده است (دمقی، ۱۳۸۹)

چرخه اقتصادی شامل چهار وضعیت است: رشد، رونق، رکود و بحران اقتصادی، رکود اقتصادی بعد از رونق به وجود می آید، در این حالت از تولید کل و قیمت کالاها کاسته می شود و در نتیجه درآمد و حاشیه سود کاهش می یابد، پیامد کاهش درآمد حاشیه سود، کاهش نرخ بازده سرمایه گذاری برای سهامداران و مالکان شرکت را رقم می زند. (بقایی و همکاران، ۱۳۸۸)

از سوی دیگر شرکت ها توان باز پرداخت بدهی های خود به اعتبار دهندگان را نخواهند داشت، در این حالت رکود اقتصادی که زمینه ساز بحران های اقتصادی است رقم می خورد و با توجه به اینکه بانک ها نبض سیستم های اقتصادی می باشند به دلیل عدم باز پرداخت مشتریان، حجم مطالبات معوق آنان بالا رفته و در نهایت قدرت وام دهی آنان کاسته می شود. و از طرفی صنایع، کارخانجات، تجار و... جهت تهیه مواد اولیه و چرخش چرخ تولید نیاز مند منابع مالی می باشند و چون قدرت وام دهی بانک ها کم شده، اقتصاد وارد مرحله رکود و پس از آن دچار بحران اقتصادی می گردد.

بحران بانک را می توان اختلال و بی نظمی در نظام بانکی یک کشور دانست که می تواند از بانکی به بانک دیگر سرایت نماید و دلیل این سرایت نیز وجود بازار بین بانکی می باشد. بحرانهای بانکی در نتیجه عدم مدیریت ریسک های مختلف بانکی منجمله ریسک: نقدینگی، اعتباری، عملیاتی، بازار، شهرت، منابع انسانی، قانونی، تمرکز، تطبیق و کفایت سرمایه می باشد (مولازاده، ۱۳۸۹).

البته باید توجه داشت که اغلب این ریسک ها با هم در ارتباط هستند و بایستی همگی آنها را به صورت هماهنگ و یکپارچه بررسی شوند تا بتوان در جهت کنترل ریسک و پیشگیری از بحران بانکی اقدامات مناسبی انجام داد، از این رو سه ریسک نقدینگی، عملیاتی و اعتباری به عنوان ریسک های اصلی نام برده شده (تعجلی، ۱۳۸۹).

در دو دهه گذشته، در کشورهای صنعتی و همچنین در بازارهای نوظهور، به دفعات شاهد بحران های شدید بانکی بوده ایم، ارزیابی بحران بر مبنای تولید از دست رفته، نشان می دهد که بحران در این کشورها هزینه بسیار زیادی در حد درصدهای دو رقمی از تولید ناخالص داخلی را به دنبال داشته است. به همین دلیل در سال های اخیر، تلاش های زیادی صورت گرفت تا با شناسایی و بهبود شاخص های هشدار دهنده بروز بحران، سیاستگذاران بتوانند با اقدامات اصلاحی زود هنگام، از بروز بحران پیشگیری کنند و یا از شدت آن بکاهند.

بانک ها، نهادهای اقتصادی هستند که وظیفه هایی چون تجهیز و توزیع اعتبارات، عملیات مالی، خرید و فروش ارز، نقل و انتقال وجوه، وصول مطالبات اسنادی و سود سهام مشتریان، پرداخت به مشتریان، قبول امانات، نگهداری سهام و اوراق بهادار و اشیاء قیمتی رابرعده دارند (هدایتی و همکاران، ۱۳۸۹)

فعالیت بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری در حوزه های مذکور آنها را در معرض مخاطرات و ریسک های خاص این گونه فعالیت ها قرار داده است. بانک ها با انواع متنوعی از ریسک ها روبرو می باشند.

از اهم عوامل مورد نظر، پیش بینی مخاطرات آتی در مقابل انتظارات بانکی می باشد، که از دو جنبه: تجهیز و تخصیص منابع، در نتیجه بازدهی در زمینه های مختلف حائز اهمیت است. شناخت جایگاه و مسیر آینده بانک که در شرائط کنونی باید به سوی آن حرکت نماید، همچنین، بهره جویی از فرصت ها و مقابله با تهدیدات، را می توان در سیستم بانکی، تحت عنوان، " مدیریت ریسک " تعریف نمود. (جمشیدی، ۱۳۸۸)

در حال حاضر بانک های معتبر جهانی در حال انجام اقدامات موثری در زمینه مقابله با ریسک می باشند و این اقدامات چند سال اخیر از طریق بانک مرکزی ج.ا.ا در سیستم بانکی نیز در حال اجرا می باشد. تدوین قوانین و مقررات و مجموعه رهنمودهای بانک مرکزی همچون مدیریت ریسک اعتباری، مدیریت ریسک نقدینگی، نظام موثرکنترل های داخلی و دستورالعمل های سرمایه گذاری در بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری و... از جمله این اقدامات می باشد.

طبق آخرین تعریفی که کمیته بال از ریسک در سال ۲۰۰۴ ارائه کرده است، این ریسک عبارت از: " زیان ناشی از فرآیندهای داخلی نامناسب، وقایع خارجی، اشتباهات سیستمی و خطاهای انسانی " همچنین بانک ها از طرفی به عنوان واسطه مالی و از طرفی به عنوان مجری سیاست های پولی در سطح کشورها از جایگاه با اهمیتی در اقتصاد برخوردار می باشند.

در واقع ریسک در ذات فعالیت های بانکی نهفته است و عملاً " حذف ریسک از عملیات بانکداری غیر ممکن می باشد، از این رو تنها راه حل، مدیریت آن می باشد (جماعت، عسگری، ۱۳۹۰)

انعطاف مؤسسات مالی به منظور مواجهه موفقیت آمیز با چالش ها و تغییرات دنیای فردا، یکی از ضروریات است. مدیریت حرفه ای ریسک ها، یکی از مهمترین حوزه هایی است که مستلزم انطباق مؤسسات مالی با شرایط جدید بوده تا بتواند پیچیدگی روز افزون ناشی از مقررات، مشتریان

و فناوری را درک کرده و به طور کارآمد فعالیت کنند. یک مؤسسه بدون چنین تطبیقی به احتمال زیاد با شرایطی روبرو خواهد شد که امکان ادامه فعالیت و در نهایت، ادامه حیاتش مورد تهدید قرار خواهد گرفت (ال-خاروف^۱، ماگدالنا^۲، ۱۹۹۹)

مدیریت ریسک فرایندی است که هدف آن کاهش امکان آثار زیان آوری که فعالیت از طریق اقدام آگاهانه برای پیش بینی حوادث ناخواسته و برنامه ریزی برای اجتناب از آنها می باشد. تحقیق حاضر به بررسی انواع ریسک بانکی و نحوه مدیریت آن در پیشگیری از بحران می پردازد

۱-۳ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

تا سال ۱۹۷۰ بیشتر فعالیت های بانکی شامل پرداختهای اعتباری بود. به عبارت دیگر واسطه گری بین سپرده ها ی کوچک و کم هزینه و اعطای وام انجام می شد. قیمت گذاری ها و سرمایه گذاری ها مبتنی بر تصمیم گیری های ساده بود و اساسی ترین چالش مدیریت، کنترل کیفیت دارائی ها، زیان وام ها و هزینه های سربار بود. بروز مشکلات تورم، رکود اقتصادی و بی ثباتی نرخ های بهره در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۸۰ باعث شد تا مدیریت دارائی ها و بدهی ها در بانک ها برای نگهداری حاشیه سود پذیرفتنی ضرورت پیدا کند (مولازاده، ۱۳۸۹)

ریسک در هر حیطه ای قابلیت مطرح شدن را دارد که یکی از مهمترین این حیطه ها، بانک ها هستند. بانک ها هر روزه در عملیات گوناگون خود با انواع مختلف ریسک روبرو می شوند. لذا دلایل وجود ریسک در بانک ها را با نوع کارکرد آن می توان به راحتی توجیه کرد؛ زیرا بانک ها از یک سو، سرمایه های مردم را که در قبال آن مسئولیت دارند، جمع آوری کرده و از سوی دیگر با استفاده از این سرمایه ها اقدام به انجام عملیات بانکی و فعالیت های اقتصادی می نمایند.

یک بنگاه اقتصادی در انجام فعالیت های مربوط به کسب و کار خود با ریسک های متعدد سروکار دارد، میزان کل ریسک های در معرض یک بنگاه اقتصادی با عنوان ریسک کل یاد می شود، ریسک کل از دو بخش ریسک خاص و ریسک ناشی از عوامل کلان تشکیل شده است (بقایی و همکاران، ۱۳۸۸)

^۱El-kharouf

^۲Magdalena

از عمده ترین موضوعاتی که می تواند بانک ها و موسسات مالی و اعتباری را با چالش جدی و در معرض بحران قرار دهد عبارتند از:

- ۱- تقلب های داخلی نظیر اختلاس
 - ۲- کلاهبرداری های خارجی نظیر چک های مجعول
 - ۳- عدم تخصیص بهینه کارکنان و عدم سازماندهی صحیح (عدم انطباق تخصص ها و وظایف)
 - ۴- شیوه نادرست ارائه خدمات نظیر فرآیندهای نامناسب اعطای تسهیلات
 - ۵- خسارت به دارائی های فیزیکی نظیر زلزله، سیل، تخریب و ...
- تحقیق حاضر در پی آن است که مشخص نماید، انواع ریسک های بانکی و مصادیق هر یک از آنها کدامند و آیا همه ریسک ها به یک اندازه اهمیت دارد و یا اینکه بعضی از آنها از اهمیت و ارجحیت بیشتری برخوردار است و در نهایت جهت مقابله با ریسک و مدیریت آن جهت پیشگیری از بحران بانکی چه اقدامات باید انجام داد؟

۱-۴ فرضیات تحقیق

- الف) بین ریسک نقدینگی و پیشگیری از بحران بانکی ارتباط معنا داری وجود دارد.
- ب) بین ریسک اعتباری و پیشگیری از بحران بانکی ارتباط معنا داری وجود دارد.
- ج) بین ریسک عملیاتی و پیشگیری از بحران بانکی ارتباط معنا داری وجود دارد.

۱-۵ اهداف تحقیق

این تحقیق شامل اهداف زیر می باشد:

۱-۵-۱ هدف کلی

هدف کلی این تحقیق مطالعه ریسک های نقدینگی، اعتباری، عملیاتی و تاثیر آن در پیشگیری از بحران بانکی می باشد

۱-۵-۲ اهداف خاص تحقیق

اهداف خاص این تحقیق پاسخ به سئوالات زیر است

- الف) مطالعه ریسک نقدینگی و راه های مدیریت آن در پیشگیری از بحران بانکی .
- ب) مطالعه ریسک اعتباری و راه های مدیریت آن در پیشگیری از بحران بانکی .
- ج) مطالعه ریسک عملیاتی و راه های مدیریت آن در پیشگیری از بحران بانکی .

۱-۶ کاربرد و نتایج تحقیق

۱-۶-۱ بررسی مدیریت ریسک در جهت پیشگیری از بحران بانکی می تواند زمینه مناسبی برای جلوگیری از بحران بانکی و مالاً جلوگیری از بحران اقتصادی باشد، همچنین موجبات کارآمدی بانک ها را فراهم و در نهایت منجر به ایجاد رونق اقتصادی در جامعه می گردد. نتایج این تحقیق برای تمامی بانک ها و موسسات مالی و اعتباری کاربرد دارد و همچنین کلیه دانشجویان گرایش های بانکداری، مالی و مدیریت می توانند از نتایج آن استفاده نمایند

۱-۷ محدودیت های تحقیق

۱-۷-۱ باوجود اهمیت ریسک . در فعالیت بانکها و موسسه های مالی، به نظر می رسد حرکت منسجم و سازمان یافته ای برای ایجاد مدل های ریسک . در کشور صورت نگرفته است. .

۱-۷-۲ فقدان شاخص های ریسک . و نیز نبود موسسه های درجه بندی ریسک، خصوصاً ریسک اعتباری به وضوح احساس می شود.

۱-۷-۳ از سوی دیگر در زمینه اعطای تسهیلات اعتباری به مشتریان نیز روند منظم و منسجمی برای تعیین ریسک اعتباری و در نتیجه درجه بندی مشتری از این نظر و همچنین تعیین سقف های اعتباری براساس شاخص های ریسک ملاحظه نمی شود.

اگر شاخص هایی نیز برای تعیین احتمال عدم بازپرداخت تعهدات مشتری در نظر گرفته شود این شاخصها براساس تشخیص کارشناسان و کمیته های اعتباری است و شکل شفاف و تعریف شده ای ندارد. در حالی که نه تنها استفاده از شاخص های درجه بندی شرکتها از نظر ریسک اعتباری در کشورهای توسعه یافته امری رایج است بلکه این امر در کشورهای در حال توسعه نیز مشاهده می شود و در این کشورها موسسه هایی وجود دارند که ریسک اعتباری شرکتها و موسسه های ما

لی را ارزیابی و منتشر می کنند.

۴-۷-۱ فقدان بخشهای تحقیقاتی در زمینه ریسک در سطح بانکها و موسسه های مالی، بانک مرکزی و در سطح دانشگاههای کشور و عدم توسعه و تجهیز و سازماندهی بانک ها جهت مدیریت ریسک

۸-۱ تعاریف عملیاتی و مفهومی تحقیق

۱-۸-۱ ریسک

تعریف مفهومی: واژه ریسک به احتمال ضرر، درجه احتمال ضرر، و میزان احتمال ضرر اشاره دارد. در این راستا ریسک احتمال خطر، هم احتمال سود و هم احتمال زیان را در بر می گیرد. در حالی که ریسک خالص صرفاً احتمال زیان را در بر می گیرد و شامل احتمال سود نمی شود. تعریف عملیاتی: ریسک عبارت است از احتمال تغییر در مزایا و منافع پیش بینی شده برای یک تصمیم، یک واقعه و یا یک حالت در آینده. منظور از احتمال این است که اطمینانی به تغییرات نیست. در صورتی که اطمینان کافی نسبت به تغییرات وجود داشت، تغییرات مطمئن در چارچوب منافع و مزایای پیش بینی شده پوشش پیدا می کرد در حالی که عدم امکان پیش بینی ناشی از احتمالی بودن تغییرات، آنرا به ریسک حاکم بر منافع و مزایا تبدیل کرده است. (احمدزاده، ۱۳۸۲).

۲-۸-۱ مدیریت ریسک

تعریف مفهومی: مدیریت ریسک فرایندی است که هدف آن کاهش امکان آثار زیان آوری که فعالیت از طریق اقدام آگاهانه برای پیش بینی حوادث ناخواسته و برنامه ریزی برای اجتناب از آنها می باشد.

تعریف عملیاتی: عبارتست از شناسایی، تحلیل، تدبیر و برنامه ریزی مدرن برای مواجه شدن با آثار مطالعه آئین و استقبال از اثرات مثبت آن. فرآیند مدیریت ریسک عبارتست از:

۱- برنامه ریزی مدیریت ریسک

۲- شناسایی ریسک و بررسی کیفی آن

۳- بررسی کمی ریسک

۴- برنامه ریزی واکنشی و کنترل ریسک. (جماعت، عسگری، ۱۳۹۰).

۱-۸-۳ ریسک عملیاتی

تعریف مفهومی: زیان ناشی از فرآیندهای داخلی نامناسب، وقایع خارجی، اشتباهات سیستمی، و خطاهای انسانی (داوری، قمی، ۱۳۸۸)

تعریف عملیاتی: عموماً ناشی از اشتباهات انسانی یا اتفاقات و خطای تکنیکی تعریف می شود. این ریسک شامل تقلب (موقعیتی که معامله گرها اطلاعات غلط می دهند)، اشتباهات مدیریتی و فرایندهای ناکافی یا ناصحیح داخل سازمان می باشد. خطای تکنیکی ممکن است ناشی از نقص در اطلاعات، پردازش معاملات، سیستم های جابه جایی یا به طور کلی هر مشکل دیگری در سطح سازمان روی می دهد، باشد. ریسک های عملیاتی ممکن است منجر به ریسک های اعتباری و بازار شوند.

۱-۸-۴ ریسک نقدینگی

تعریف مفهومی: ریسک نقدینگی خطرات ناشی از کمبود نقدینگی در یک بازه زمانی پیش رو را شامل می شود (رستمیان، حاجی بابایی، ۱۳۸۸)

تعریف عملیاتی: ریسک نقدینگی دارایی، که با نام ریسک نقدینگی بازار محصول هم شناخته می شود، زمانی ظاهر می شود که معامله با قیمت پیش بینی شده قابل انجام نباشد (به دلیل تغییر وضعیت نسبت به زمان معامله عادی). این ریسک در بین گونه های دارایی ها و در زمان وابسته به شرایط بازار تغییر می کند. بعضی دارایی ها مانند ارزها یا صلیبی اوراق قرضه، بازارهای عمیقی دارند و در اغلب مواقع به راحتی با نوسان کمی در قیمت، نقد می شوند اما این امر در مورد همه دارایی ها صادق نیست. در مورد بانک ها، ریسک نقدینگی به دلیل کمبود و عدم اطمینان در میزان نقدینگی بانک ایجاد می شود. حالت دیگری که باعث افزایش ریسک نقدینگی می شود این است که بازارهایی که منابع بانک در آنها قرار دارد دچار کمبود نقدینگی شوند. ریسک نقدینگی با سایر ریسک های مالی مختلط است و به همین دلیل سنجش و کنترل آن با دشواری روبرو است.